

УДК 378.147 : 378(410)

Рокосовик Наталія Василівна

кандидат педагогічних наук, старший викладач
Карпатський інститут підприємництва, м.Хуст, Україна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті з'ясовано сучасні тенденції підготовки фахівців педагогічного напрямку у Великій Британії. Розкрито особливості функціонування системи дистанційної підготовки магістрів педагогіки в університетах Великої Британії. Схарактеризовано нормативно-правову базу, форми організації, зміст підготовки магістрів педагогічних спеціальностей в Україні та Великій Британії засобами дистанційного навчання. Виявлено можливості творчого використання прогресивних ідей зарубіжного досвіду для впровадження у вітчизняних університетах.

Ключові слова: дистанційне навчання, система підготовки педагогів засобами дистанційного навчання, підготовка магістрів педагогіки, досвід британських університетів, Відкритий університет Великої Британії.

Вступ. Процес реформування вищої освіти України, який відбувається впродовж останніх років, не може бути ефективним без використання технологій дистанційного навчання. Сьогодні в Україні, як і в багатьох інших країнах світу, основний акцент переноситься на навчання вмінню самостійно знаходити потрібну інформацію, критично аналізувати здобуті знання і застосовувати їх для вирішення нових завдань. Досягти рівних можливостей для отримання знань на всіх етапах життєвого шляху кожною людиною, незалежно від її соціального статусу, віку, місця проживання і фінансових можливостей, допоможуть нові технології особистісно-орієнтованого навчання, серед яких чільне місце посідає дистанційне навчання.

З метою підвищення рівня неперервної педагогічної освіти в Україні ухвалено низку державних документів, а саме: Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні (2001 р.), постанови «Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004 - 2006 роки» (2003 р.), «Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006 - 2010 роки» (2005 р.), «Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні» (2005 р.), Положення про дистанційне навчання (2004 р.), Проект ліцензійних умов надання освітніх послуг у сфері вищої освіти за дистанційною формою навчання (2005 р.), нове Положення про дистанційне навчання (2013 р.), Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.), галузеву Концепцію розвитку неперервної педагогічної освіти (2013 р.). Набирає впливу приєднання України до Болонської декларації, що передбачає впровадження, розвиток і підтримку системи навчання впродовж життя («lifelong learning») за раціонального використання засобів дистанційної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти дистанційного навчання активно досліджуються вітчизняними науковцями (В. Биков, Д. Бодненко, Я. Галета, Є. Долинський, В. Кухаренко, В. Олійник, В. Рибалко, Н. Сиротенко, С. Сисоєва, П. Стефаненко, Л. Сущенко, О. Хмель, О. Чорна, Б. Шуневич й ін.). Серед зарубіжних дослідників варто згадати: М. Айзенштадт, Х. Бітам, С. Брітен, Г. Вомзлі, Дж. Деніел, Д. Лорілард, Р. Мейсон, Г. Перратон, Дж. Семон, Дж. Сіменс, С. Уайт, М. Уеллер й ін.).

Виклад основного матеріалу. Прагнення України до інтеграції в європейську спільноту і європейський освітній простір передбачає вивчення зарубіжного досвіду в галузі освіти і впровадження найбільш прогресивних ідей в навчальних закладах України.

Значні здобутки в розвитку вищої освіти має Велика Британія, що підтверджується її високими позиціями у світових освітніх рейтингах, які стали популярними на початку XXI століття. Серед найпрестижніших рейтингів відомі такі: – Академічний рейтинг світових університетів (Academic Ranking of World Universities – ARWU), що проводить Шанхайський університет Дзіао Тонг (Jiao Tong University – SJT); – Усесвітній рейтинг університетів (World University Rankings) газети «The Times» (додаток до неї, що висвітлює проблеми вищої освіти, зокрема проводить рейтинг – The Times Higher); – Усесвітній рейтинг університетів за версією британської організації QS (QS Quacquarelli Symonds Limited), що раніше публікувала свій рейтинг спільно із «The Times»; – Вебометрикс (Webometrics), що проводить Національний дослідницький центр Cybermetrics Lab (CCHS) Іспанії та який зорієнтований передовсім на рівень представлення університету в усесвітній мережі.

Промовистим вважаємо те, що в усіх названих рейтингах британські університети, насамперед Оксфорда (Oxford University), Кембриджа (Cambridge University), Лондона (London University), Единбурга (Edinburgh University) та ін., посідають найвищі щаблі рейтингів, зокрема в галузі підготовки педагогів.

Особливо вагомим досягненням Великої Британії в організації дистанційного навчання, оскільки вважається, що дистанційне навчання було започатковане в 1840 році, коли Ісаак Пітман запропонував навчання через поштовий зв'язок для студентів Англії.

Англія, Північна Ірландія, Уельс, Шотландія мають відмінні освітні традиції, пріоритети, змістово-організаційні особливості побудови навчання й підготовки спеціалістів для педагогічної сфери. Для кожної частини Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії характерна своя система освіти, сформована під впливом культурно-політичних і релігійних процесів. Фактично потрібно розмежовувати три різновиди освітньої системи: система освіти Англії й Уельсу; освітня система Шотландії; система освіти Північної Ірландії. Водночас наголосимо на низці спільних ознак, притаманних освіті Великої Британії, зокрема й в організації дистанційного навчання.

На думку британських фахівців, дистанційна підготовка вчителів – засіб зміцнення системи освіти загалом, оскільки вона охоплює не тільки безпосередньо вчителів, а й інших освітан у ширшій спільноті. Аналізована форма модернізує підготовку вчителів, сприяє вдосконаленню їхньої кваліфікації на базі шкіл, зміцнюючи зв'язок між теорією та практикою, скорочуючи час між вивченням і практичним застосуванням інноваційних ідей. Дистанційній освіті на-

лежить також позитивна роль у розвитку спільноти. Упровадження децентралізованої структури дистанційної освіти потенційно сприяє підготовці вчителів у регіонах, слугує основою для розроблення різних програм із підвищення кваліфікації вчителів [1].

В результаті дослідження нами британського досвіду підготовки фахівців засобами дистанційної освіти [2; 3; 4; 5] виявлено передумови і тенденції національної освітньої політики Великої Британії з питань дистанційного навчання (прогресування вишів у напрямі до навчання, підсиленого технологіями; розроблення стратегії дистанційного навчання на рівні освітніх закладів, місцевої влади, організацій, агенцій, а також організацій приватного сектора; поєднання технологічно насиченої діяльності з очним навчанням і викладанням; репрезентація цілком відповідних педагогічних моделей на мінливому і вимогливому освітньому ринку; забезпечення гнучкого, доступного, персоналізованого процесу надання освітніх послуг студентам дистанційної і стаціонарної форми навчання; розвиток у студентів здатності інтегрувати дистанційне навчання в різні сфери соціально-культурного життя, а також в інтенсифіковану сферу е-бізнесу, е-ресурсів, е-підтримки в університеті).

Визначено основні риси післядипломного освітнього рівня Великої Британії, зокрема магістерських навчальних програм: 1) більшість магістерських програм триває рік, що робить їх фінансово доступними і привабливими; 2) програми вирізняються високим контролем якості освіти та високим академічним рівнем присуджуваних ступенів; 3) існує можливість обрання найбільш прийнятної програми за типом підготовки, спеціалізації (та їх комбінуванням), способом навчання (очно, заочно, дистанційно, комбінуючи очне й дистанційне навчання); 4) успішне завершення такої програми уможливило продовження навчання за докторською програмою, а також кар'єрне зростання (значна кількість студентів магістерського рівня працюють і навчаються одночасно).

Аналіз навчальних програм дав можливість з'ясувати їх істотні особливості: а) модульна організація навчального матеріалу сприяє набуттю навчальною програмою гнучкості (отримання сертифіката, диплома чи ступеня магістра залежно від опанованих модулів і кількості складених залікових модулів), та позитивно впливає на інтеграцію модулів суміжної спеціальності, а отже, оптимізує доцільне комбінування модулів навчальної програми; б) навчальні курси будуються за модульними програмами з одночасною спрямованістю на інтеграцію навчальних предметів. Зміст професійно-педагогічної підготовки модернізується завдяки зближенню теоретичних і методичних аспектів, посиленню інтеграції теоретичних дисциплін педагогічного циклу. Інновацією сучасності й альтернативою складовою програми дистанційної підготовки є масові відкриті навчальні курси.

В результаті творчого осмислення системи підготовки магістрів педагогіки в університетах Великої Британії засобами дистанційного навчання було ви-

явлено можливості творчого використання прогресивних ідей британського досвіду для підготовки в Україні магістрів педагогічних спеціальностей: державне регулювання всіх аспектів дистанційної підготовки фахівців; складання державних й інституційних концепцій розвитку дистанційного навчання та їх дотримання; широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій, мережі Інтернет і віртуальних освітніх середовищ; варіювання програм навчання студентів в університетах дистанційної форми освіти за тривалістю, інтенсивністю проходження курсу навчання, рівнем підготовки, диференціацією навчальних дисциплін тощо; індивідуалізація навчання завдяки гнучкості і варіативності навчального матеріалу, створенню системи підтримки і супроводу студентів упродовж навчання та відкриттю широкої мережі консультативних центрів дистанційної освіти; модульність організації навчального матеріалу, що сприяє набуттю навчальною програмою гнучкості (отримання сертифіката, диплома чи ступеня магістра залежно від засвоєних модулів і кількості складених залікових модулів) та вможливує інтеграцію модулів суміжної спеціальності й таким чином оптимізує доцільне комбінування модулів навчальної програми; побудову навчальних курсів за модульними програмами з одночасною спрямованістю на інтеграцію навчальних предметів; досягнення ідентичності програм дистанційного й очного навчання за обсягом, структурою, змістом і методами навчання (лише інколи ці програми можуть мати неістотні відмінності, наприклад, за наявності додаткового модуля); основна відмінність між такими програмами зумовлена використанням способу навчання (переважно он-лайн – на базі веб, Інтернету) з певними інституційними (на прикладі окремих шотландських університетів) і професійними (на прикладі окремих спеціалізацій) відмінностями; упровадження до програм дистанційного навчання новітніх засобів спілкування – електронної пошти, відеоконференції, форумів, чатів й ін.); модернізацію змісту професійно-педагогічної підготовки завдяки зближенню теоретичних і методичних аспектів, посиленню інтеграції теоретичних дисциплін педагогічного циклу; широке використання тьюторської системи, що гарантує незалежність, свободу, автономію студента дистанційного навчання; введення в дію альтернативної складової дистанційної програми – масових відкритих навчальних курсів; виокремлення та аналіз недоліків і переваг цих курсів; використання сучасної платформи для розміщення і поширення освітніх матеріалів високої якості; підвищення ролі педагогічної практики, тісного зв'язку вишів зі школою, взаємодії теорії з практикою.

Висновки. Отже, Велика Британія має значний досвід у розвитку дистанційної підготовки фахівців, зокрема й педагогічних спеціальностей, який варто використати в Україні. Водночас, слід зауважити, що є певні труднощі з впровадженням зарубіжного досвіду дистанційного навчання (недостатнє фінансування, особливості менталітету та ін.).

Список використаної літератури

1. Postgraduate programs in UK [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.studyin-uk.com/r/pg/>.
2. Bates A.W. Tony. Technology, Open Learning and Distance Education (Routledge Studies in Distance Education) / A.W.Tony Bates. – Routledge, 1995. – 266 p.
3. Berge Z. Review of research in distance education / Z.Berge, S.Mrozowski // American Journal of Distance Education. – 2001. – № 15 (3). – P.5–19.
4. Moore M.G. Toward a theory of independent learning and teaching / M.G.Moore // Journal of Higher Education. – 1973. – XLIV (12) – P.661–679.
5. Perraton H. Teacher education through distance learning. Summary of case studies / H.Perraton, C.Creed, B.Robinson. – Cambridge: IRFOL, 2001. – 39 p.

Рокосовик Наталиа

кандидат педагогических наук, старший преподаватель,
Карпатский институт предпринимательства, г.Хуст, Украина

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГОВ СРЕДСТВАМИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

В работе выявлены современные тенденции подготовки педагогов в Великобритании. Раскрыты особенности функционирования системы дистанционной подготовки магистров педагогики в университетах Великобритании. Охарактеризованы нормативно-правовая база, формы организации, содержание подготовки магистров педагогических специальностей в Украине и Великобритании средствами дистанционного обучения. Выявлены возможности творческого использования прогрессивных идей зарубежного опыта в отечественных ВНЗ.

Ключевые слова: дистанционное обучение, система дистанционной подготовки, средства дистанционного обучения, подготовка магистров педагогики, опыт британских университетов.

Rokosovyk Nataliya

Candidate of Pedagogical Science, Senior Lecturer
Karpathian Institute of Enterprise, Khust, Ukraine

FOREIGN EXPERIENCE OF TRAINING PEDAGOGS BY MEANS OF DISTANCE EDUCATION

This article is devoted to the topical scientific problem of training Masters of Education students by means of distance education in British universities. Modern tendencies of training pedagogic specialists in Great Britain are singled out, especially the peculiarities of British postgraduate level. It shows the peculiarities of development of British educational system in the context of formation and reformation of European educational environment and a widespread tendency of lifelong learning. The essence of basic terms of distance education, its principles, distinctive features are defined as well as peculiarities of using distance learning in the process of training pedagogic specialists. The work presents analysis of theories of distance education as the theoretical background of training specialists by distance. In addition, it clears up the features of the system of distance learning in Britain, discovers the volume of distance learning market, gives analysis of practical models of distance education in British higher educational establishments and analysis of national British strategies of distance education and their implementation within definite universities.

Key words: distance learning, distance training system, distance training means, training students for Master of Education, training students for Master's degree in pedagogic specialities, experience of British universities.